

Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet
Remisstid den 11 april 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89) bland andra till Stockholms stad för yttrande.

Det remitterade betänkandet föreslår en övergång från dagens projektörsdrivna exploatering till ett auktionssystem för havsbaserad vindkraft. Enligt förslaget ska regeringen först peka ut områden lämpliga för havsbaserad vindkraft. Därefter sker en auktion med ett anbudsförfarande. En utpekad myndighet, auktionsmyndigheten, tilldelar en projektör koncession för havsbaserad vindkraft. Förfarandet anses enligt betänkandet ge en väsentligt större förutsägbarhet än vid dagens projektering.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadskontoret har på grund av kort svarstid inkommit med ett kontorsyttrande som svar på remissen.

Stadsledningskontoret anser att förslagen i betänkandet är välgrundade och i linje med utvecklingen i andra nordiska länder. Kontoret betonar att medan Stockholms stad inte direkt berörs av havsbaserad vindkraft, kan förutsägbar tilldelning av områden underlätta uppfyllandet av stadens klimatmål.

Stadsbyggnadskontoret anser att utredningen har begränsad direkt påverkan på staden men framför att de ser positivt på samverkan inom energiområdet.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms stads Miljöprogram 2030 slår fast stadens miljö- och klimatmål och att dessa ska ligga i linje med Parisavtalets 1,5 C-mål. En kraftigt ökad produktion av förnybar energi är en nyckelfaktor i denna omställning. Vi ser därför positivt på betänkandets förslag att skapa en mer strukturerad och förutsägbar process för havsbaserad vindkraft, där nationell planering och samverkan med kommunerna blir tydligare.

Jag vill dock lyfta några farhågor. Eftersom tilldelningen av projekt sker genom en auktion där ekonomiska faktorer styr finns en risk att områden med högst lönsamhet prioriteras, snarare än områden där energin bäst behövs ur ett regionalt försörjningsperspektiv. Vidare är betänkandets slutsats att det föreslagna systemet i sig inte kommer att öka utbyggnaden av havsbaserad vindkraft mycket oroande. Staten måste ta ett större ansvar för att skapa incitament och trygghet för investeringar i förnybar energi.

Jag välkomnar en reformering av systemet för havsbaserad vindkraft, men efterlyser en tydligare koppling mellan det föreslagna auktionsförfarandet och de långsiktiga klimatmålen. Staten behöver också säkerställa spelplanen för de involverade aktörerna genom långsiktighet och tydliga incitament.

Stockholm den 26 mars 2025

Åsa Lindhagen

Bilaga

Remiss – Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89). Dnr. KS 2025/81-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Att Sverige förenklar processen för utbyggnad av vindkraften är ett välkommet steg. Vi liberaler anser att vindkraften är en central del av övergången till ett hållbart och fossilfritt energisystem. För att säkerställa en stabil och pålitlig energiförsörjning måste den dock kompletteras med andra fossilfria energikällor, såsom kärnkraft. Därför förespråkar vi en utbyggnad av både kärnkraft och förnybar energi i hela Sverige.

Stockholm, med sin storlek och roll som tillväxtmotor, är landets största elkonsument. Detta ställer krav på en stabil och god tillgång till fossilfri el för att staden ska nå sina miljömål. Förvaltningens svar, att frågan om havsbaserad vindkraft

inte rör Stockholm, bygger enligt Liberalerna på ett alltför snävt synsätt. Förbättrade förutsättningar för elförsörjningen påverkar stadens möjligheter till fortsatt elektrifiering av transporter och en hållbar utveckling.

För oss liberaler är alla fossilfria energislag nödvändiga för att rädda klimatet, det inkluderar vindkraft, kärnkraft och solenergi. Sverige har alla förutsättningar att leda den gröna omställningen och bli ett föregångsland i Europa.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Centerpartiet ser positivt på ambitionen att skapa ett bättre ramverk för havsbaserad vindkraft i Sverige. Att bygga ut den förnybara energiproduktionen är avgörande och havsbaserad vindkraft har här en närmast oslagbar potential, men det kräver också bra regelverk och regeringens stöd. En övergång till ett auktionssystem kan vara ett steg i rätt riktning för att förenkla etableringen av ny förnybar elproduktion till havs. Vi vill dock understryka att det är beklagligt att regeringen tagit så lång tid att komma med förslag på hur frågan ska lösas.

Klimatutmaningen kräver så klart mer än ett nytt system för tillståndstilldelning. Det behövs också aktiva statliga åtaganden för att säkerställa att utbyggnaden verkligen sker. För att Sverige ska klara elektrifieringen av samhället och nå klimatmålen måste staten ta större ansvar – exempelvis genom prissäkringssystem, långsiktiga spelregler och stöd till elnätsutbyggnad.

Centerpartiet vill också betona vikten av regional hänsyn och lokal förankring. En stark lokal acceptans kräver öppenhet, samverkan och delaktighet från start. Det är centralt att tilldelningen av områden inte enbart styrs av var lönsamheten är högst, utan också av var elen gör störst samhällsnytta. Tillgång till grön el är en förutsättning för Stockholms omställning. Ett fungerande, robust elnät och tillgång till el från havsbaserad vindkraft är därför också en angelägenhet för huvudstaden, trots att etableringarna sker utanför vårt geografiska område.

Ärendet

Det remitterade betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89) föreslår en övergång från dagens projektörsdrivna exploatering till ett auktionssystem för havsbaserad vindkraft. I andra länder i norra Europa har en sådan övergång redan skett i mycket hög grad. Betänkandet pekar på flera problem med dagens system, framför allt att planeringsverktygen är otillräckliga och skapar en otydlighet kring vilka områden som ska exploateras och hur förtur och ensamrätt ska hanteras. Dagens system innebär påtagliga svårigheter för landets energi- och elnätsplanering, enligt betänkandet.

Med det auktionssystem som betänkandet föreslår avgörs vilka områden som ska exploateras i ett nationellt planeringssammanhang, inklusive försvarsintressen och strategiska miljöfrågor. Tilldelningen utgår från havsplaner och kommunala översiktsplaner utifrån vilka regeringen pekar ut områden lämpliga för havsbaserad vindkraft. Därefter sker en auktion med ett anbudsförfarande på marknadsmässiga grunder. En utpekad myndighet, auktionsmyndigheten, tilldelar utifrån anbudet en projektör koncession för havsbaserad vindkraft. En sådan koncession innebär en ensamrätt att uppföra en vindkraftspark i det utpekade området. Förfarandet anses enligt betänkandet ge en väsentligt större förutsägbarhet än vid dagens projektering.

Det föreslagna auktionssystemet bedöms av betänkandet kunna träda i kraft 1 juli 2026. Projekt vars tillståndsansökningar sker före det datumet benämns befintliga projekt och ska behandlas enligt gällande ordning, men med vissa föreslagna regeländringar. Dessa regeländringar rör elkabeln till och från vindkraftsparken, och berör förenklingar i relation till ellagen och miljöbalken.

Betänkandet bedömer i sin konsekvensutredning att det föreslagna auktionssystemet och regeländringarna i sig inte kommer att leda till en ökning av havsbaserad vindkraft i Sverige. För att det ska ske krävs statlig prissäkring eller andra åtaganden. Detta har dock legat utanför utredningens uppdrag.

I konsekvensutredningen bedöms också effekterna för kommunerna. För berörda kommuner innebär förslaget ett skifte i arbetsinsats från att hantera och yttra sig i tillståndsansökningar till att delta i samverkansarbetet med auktionsmyndigheten. På ett övergripande plan bedöms arbetsbelastningen inte öka, enligt betänkandet.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadskontoret har på grund av kort svarstid inkommit med ett kontorsyttrande som svar på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I kommunfullmäktiges budget 2025 framgår att Stockholms stad senast år 2040 ska vara helt fossilfri och stadens egen organisation likaså senast år 2030. Till 2030 ska innerstaden vara helt utsläppsfri.

Stadsledningskontoret konstaterar att en ökad tillgång till förnybar el i Sverige är viktigt för såväl Sveriges som Stockholms klimatomställning. Elförsörjningen till Stockholm sker till viss del genom lokal kraftvärme och solel, men är till övervägande del beroende av inmatning utifrån. Till 2030 förväntas en övervägande del av transporterna gå på el, och i den växande stadens behövs också mer el för exempelvis bostäder och digitalisering.

Stadsledningskontorets konstaterar också att staden handlar upp el till egen verksamhet med så kallade ursprungsgarantier, vilket garanterar att elen är producerad från förnybara källor. Denna upphandling underlättas av en god tillgång till förnybart producerad el i Sverige.

Stadsledningskontoret menar att betänkandets förslag synes välgrundade och ser positivt på att förslaget till auktionssystem är i linje med hur villkoren för havsbaserad vindkraft utvecklats i övriga nordiska länder.

Stadsledningskontoret konstaterar att staden inte berörs direkt av betänkandets förslag i den meningen att havsbaserad vindkraft inte är aktuellt inom stadens geografiska område. Stockholmsområdet finns inte med på den karta som regeringen presenterat över lämpliga områden för havsbaserad vindkraft, bland annat av försvarsskäl. Däremot kan uppfyllandet av stadens uppsatta klimatmål underlättas av att tilldelningen av områden för havsbaserad vindkraft görs mer förutsebar och harmoniseras med hur det fungerar i Sveriges närområde.

Stadsledningskontoret konstaterar vidare att betänkandets förslag i sig inte förväntas leda till en ökning av havsbaserad vindkraft. I det sammanhanget vill stadsledningskontoret framhålla att regeringen framöver bör utveckla sådana stöd som stimulerar en ökad produktion av förnybar el så att uppfyllandet av Sveriges och Stockholms klimatmål underlättas.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stadsbyggnadskontoret

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att utredningen har en begränsad direkt påverkan på Stockholms stad. Stadens geografiska förutsättningar gör att frågan om utbyggnad av vindkraftverk i havsområden inte är en betydande fråga för kommunens planering eller myndighetsutövning. I den energistrategi som stadsbyggnadsnämnden beslutat om framgår att det inte finns några vindkraftsanläggningar i Stockholms stad. Det

framgår också att det inte ses som någon central fråga för stadens strategiska förhållningssätt.

I energistrategin konstateras dock att nämnden ställer sig positiv till en ökad samverkan och samordning inom energiområdet. Nämnden ser också ett behov av att energiperspektivet integreras i den fysiska planeringen. Det konstateras också att energiomställningen måste få ta sig uttryck i gestaltning och arkitektur, samt att det bedöms viktigt att främja teknikutveckling och innovation för en smartare energiomställning.

Energistrategins ställningstaganden är gjorda utifrån att energisystemet ses som en viktig strategisk fråga, huvudsakligen kräver stora och långsiktiga investeringar, ofta har en stor påverkan på omgivning och miljö under lång tid, samt att staden önskar se en utveckling mot en långsiktigt hållbar energiförsörjning.

Mot den bakgrunden ser nämnden allmänt positivt på en utveckling som stärker möjligheten att skapa en systematik för vindkraftens utveckling som energislag, som kan underlätta en långsiktig teknikutveckling för en fossilfri energiproduktion med bärkraft, samt som möjliggör en sammanhållen planerings- och tillståndprocess som stärker möjligheten att fatta medvetna beslut utifrån energislagets påverkan på miljön, bebyggelsestruktur och landskapsbild.